

1941. XXXVIII.
ÉVFOLYAM,
9. SZ. (339)

Erdély

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület hivatalos értesítője

Laptulajdonos: ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET
Felelős kiadó és felelős szerkesztő: DR. BALOGH ERNŐ

Erdély

TARTALOM

(Címkép). Székely székek. *Tóth István* rajza.
— *Dr. Balogh Ernő*: Jubileumi testvér találkozó. — *D. Bias István*: Székely solymárok.
— *Beke Lajos*: Székelyföld V. — *Györffy István*: Stein Gusztáv. Az Erdélyi Kárpát Egyesület Csíkszéki osztályának 1941. évi közgyűlése. — *Hirek: 65 éves turistanapló*. Megjelent a Székelyföld térképe. Gróf Széchenyi István emlékezete. Vetítettképes előadások. Tea-délután. Az első Genciána, azaz Tárnics. Ünnepi lakoma az EKE hójai turistaházában. Épül az Uz Bence turistaszálló Hargita-fürdőn. Besztercei osztályunk hírei. — Marosszéki osztályunk hírei. — *Ütjelzés*. — *Irodalom*: Rólunk — nélkülünk. *Kép*: Az épülő Uz Bence menedékház 1941. augusztus 15-én. (Székely Géza felvétele).

Az »Erdély« előfizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Az előfizetési díjak befizethetők az EKE 72.478. számú csekk számláján és a központi irodában Kolozsvár, Mátyás király-u. 3. sz. — Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig, d. u. 5—8-ig.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület központjának és vidéki osztályainak levelezési címei:

Központ: Kolozsvár, Mátyás király-utca 3. szám.

Besztercei osztály: *Beke Ödön*, Beszterce, Radnai kapu u. 1/a.

Csíkszéki osztály: *Székely Géza*, Csíkszereda, OMIH.

Dési »Cibles« osztály: *Knizsek Károly*, Dés. Villamosművek.

Gyergyói osztály: *Dr. Kurucz Sándor*, Gyergyószentmiklós, Főposta.

Háromszéki osztály: *Dr. László Ferenc*, Sepsiszentgyörgy.

Marosszéki osztály: *Dr. Egey Jenő*, Marosvásárhely, Gecse Dániel-utca 43. sz.

Nagybányai »Gutin« osztály: *Platthy György*, Nagybánya, II. Rákóczi Ferenc-tér 4. szám.

Révi »Zichy« osztály: *Borcsa István*, Rév. Községháza.

Udvarhelyi osztály: *Voszka István*, Székelyudvarhely.

Zilahi »Meszes« osztály: *Bikfalvy József*, Zilah. Mezőgazdasági Bank.

Jubileumi testvéri találkozó

A Magyarországi Kárpát-Egyesületnél levő irások szerint majdnem pontosan 50 évvel ezelőtt a Magyarországi Kárpát-Egyesületnek és az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek megbizottai találkozót tartottak a Horthy-csúcson, amely alkalommal a két turista-egyesület ünnepélyesen megvonta a határt a két egyesületnek itt érintkező érdekerülete között. Akkor turistaszövetség, vagy más megfelelő magasabb fórum még nem volt, mely az ilyen ügybe beleszólott volna, s döntését egyik vagy másik, esetleg meg nem elégedett érdekelten ráerőszakolta volna. Döntöttek maguk a felek szabadon, s ha a megegyezést esetleg alaposabb megbeszélések és eszmecserek is előzték meg, ennek eredménye neheztelés nélküli, zavartalan és tartós testvéri viszony lett. Így működött a megegyezés után egymás mellett és egymást megértve a nevében is testvér két turista egyesület, a MKE és az EKE maguk-szabta határaikon belül évtizedeken át, míg nem jött Trianon, mellyel a MKE-nek az EKE-vel határos máramarosi területe Romániához került.

Az EKE Trianon után szerencsétlenségében is abba a szerencsés helyzetbe került, hogy egész régi munkaterülete megszakítatlan egység maradt. Komoly munkája azonban jogi személyiségének késői elismerése miatt csak mintegy 10 év múlva kezdődhetett meg. Szabad tevékenységének első lépései között volt máramarosszigeti osztályának megalkotása. Örökébe lépett így a MKE kénytelen elhagyott területének. Ha nem tette volna, hibát követett volna el. Az anyátlanul maradt osztályt támasz nélkül hagyni, elsovadni engedni nem volt szabad.

A EKE-nek ez a máramarosszigeti osztálya megállotta a helyét. Munkálkodott lassan, csendben, ahogy különösen mostoha adott helyi viszonyai erre lehetőséget adtak. Utakat jelzett, Máramarossziget mellett épített egy csinos kilátót, és ami legfőbb, élő láncszeme volt az erdélyi magyar turistaközületnek.

A bécsi döntéssel ez a terület is visszakerült az anyaországához. Az EKE ekkor becsületbeli köteletségének tartotta, hogy ezt a területet újra visszaadja régi jogos tulajdonosának, a MKE-nek, magára kötelezőnek tartva testvérével még a félszázaddal ezelőtt kötött megállapodást is. Az EKE erről a területéről külső befolyástól mentesen, tisztán jogtiszteltetből mondott le, még ennek az évnek a legelején. Míg ennek nem jött el az ideje — a román megszállás alatt — édes gyermekének tartotta, így most — megvalljuk — fáj a megválás tőle. De a viszonyoknak bekövetkezett örvendetes megváltozása azt a lelkileg érzett igazságot juttatta eszébe, hogy ez a terület, ez az érték csak kényszerű letétben volt nála, s ha jogilag a régi megállapodás már elévült is, de vannak etikai kötöttségek, melyek nem évülnek el.

Sajnálatos, hogy ennek az elgondolásnak ilyen tisztaságát is szeretnék egyesek kikezdeni, s célszerűen visszafordítani az EKE-t kedvesözlően feltüntetni akaró más irányba (Turisták Lapja 1941 áprilisi

száma, 90. old.). Ki kell emelnünk azonban, hogy ha az EKE ebben az esetben jogtisztelő volt szerény, nem követelőző és nem erőszakoskodó testvérével szemben, ugyanezt a jogtiszteletet megköveteli a maga igaz tulajdona részére is.

A terület átengedése az EKE választmányának hozzájárulásával elvileg már megtörténve, a MKE és az EKE egy közös kirándulást beszélt meg a Horthy-csúcsra, hogy ott az átadás ünnepélyesebb keretek között is megtörténjen. Az időpont 1941 augusztus 18 volt. A 10 tagból álló társaság reggel Borsáról indult fel, s a MKE tagjai közben utat is jelezve, csak a késő esti időben értek fel a csúcsra, mely a mostani Csonkaországnak legmagasabb pontja, és a legelső magyar ember nevét viseli.

A Nap vörös korongja már lebukott a látóhatár alá. Felszökkenő sugárkévái még tündéri ragyogással aranyozták be a felhőfoszlányokat, de fölöttünk a tiszta égbolton már kezdtek felgyűlni az éj mécei. Alattunk körül a messzeségbe elvesző hegyóriások az est sejtelmes homályába burkolózva már nyugovóra térni készültek. A kellemes enyhe levegőben teljes szélsend. Lent, fent, körül áhítatos csend, magasztos béke. Valami mély megilletődés szállt meg ebben a fenséges környezetben, valami kimondhatatlan édes érzés lopódzott a lelkekbe, mely felemelt a földről s az Isten közelébe emelt. Levettük a kalapot.

Dr. Balogh Ernő, az EKE részéről, rövid beszéd kíséretében átadta régi tulajdonát a MKE-nek, melynek képviselőjében Hernádi János, a MKE főtitkára vette át azt, szintén csak rövid szavakkal. Nagy szónoklatoknak itt sem volt helye. Hiszen mindnyájan éreztük, hogy a jelenet fenségessége, melyen végigcikázott egy hosszú felszáradnak feltörő, lebukó és újra diadalt hozó története is, annyira lélekbe markoló, hogy azon a legragyogóbb szóáradat is csak ronthatni tudna.

Nem tudom, hogy a MKE-nek és az EKE-nek ama ezelőtt felszázaddal történt találkozója hogyan folyt le. De ezt a jubileumi találkozót, aki résztvett rajta, sohasem fogja elfelejteni és turista életének magasabb lelki vonatkozásban is sok tanulságot rejtő legszebb emléke marad.

Nagy kár, hogy volt máramarosszigeti osztályunk részéről nem jelenhetett meg senki. Nem volt így alkalom élőlélekkel is elbúcsúzni tőlük. De valójában nem is lehet búcsúról szó. Hiszen csak annyi történt, hogy hosszú, hosszú hányattatás után újra visszakerültek igazi édesanyjukhoz. Viszont az elmúlt keserves közelmúlt edző tüze annyira összeforrasztott, hogy lehetetlen idegenül szétválni. Tiszta lélekkel, igazi testvéreitek leszünk ezentúl is, mikor titeket már más kéz fog vezetni, talán erősebb is, mint a mienk, melyen még nem gyógyulhattak be a múlt erőltető mély sebei.

Testvéregyesületünknek pedig sok szerencsét kívánunk új munkaterületéhez, mely Csonkaországunknak legszebb magas hegyvidéke. A munkán, mely itt a MKE-re vár, legyen Istennek minden áldása!

Dr. Balogh Ernő.

A székely solymárok

Irta: D. Biás István.

Bonfini mondja: a székelyek a szabadságot annyira szeretik, hogy készebbek lennének halált szenvedni, mint adót fizetni. Adómentesek is maradtak a XVI. évszázad közepéig. E kiváltságukat már 1301. évben emlegeti a bécsi udvari titkos levéltárban őrzött okirat. Hunyadi Mátyás és II. Ulászló korában még folytonos adómentessége volt a székely nemzetnek, mert „ösidőktől fogva semmiféle pénzfizetéssel nem tartoznak, hanem csak önkéntes és készséges ajándékkal a király házasságának és fiaik születésének örömmünepére“. Az „önkéntes és készséges“ ajándékozást telkek után egy-egy ökoradással teljesítették. Az önkéntes adózás eme módja fönmaradt az 1562. évi székely támadás idejéig, de az ezt követő segesvári országgyűlés érzékenyen megnyírálta a székely nemzet kiváltságait. Az önkormányzati jog is ezzel gyökeres változást szenvedett, mely társadalmilag, gazdaságilag és politikailag teljesen átalakította e fordulópontra a székely nemzet közállapotát.

A valószínűség arra vall, hogy e gyökeres átalakulások teremthették meg a székelyek adózásának egy különleges nemét, mely vonatkozásainál fogva a török uralom megszilárdulása óta kezd szerepelni egyik-másik oklevélben. Ugyanis azokat, akik a fejedelmeknek a pénzbeli adó mellett sólyom madarakat fogtak: solymároknak nevezték és más szabad székely módjára adómentességet élveztek. A magyar történetirodalom — nyomát sem látjuk — hogy eddig foglalkozott volna velük. Szétszórtan megjelent kiváltságleveleik, megújuló panaszaik, egyes fejedelmi rendeletek, továbbá u. n. lustrák (számbavételek) nyomán megkíséreljük lehető hű képét adni a székely nemzet egykori s ma már feledésbe merült intézményének.

A solymászat a fejedelmi s általában a főúri legrégebb mulatozások faja. A solymokat régi idők óta, Európában a XIX. évszázad tájáig vadászatra használták s e célra nevelték.

Nálunk és általában mindenütt a vadászsolymot (falci candidans) használták vadászati célokra, mert csak ez volt alkalmas, míg a többi válfajai nem. A ragadozó madarak e neme kiválóan megfelelt a kisebb vadak gyors elfogására. Gyorsröptű madár hajlott csőrrel, melynek felső kávája éles fogakkal bír. Alsó lábszára is tollas. Igen magasan és sebesen repül. A kiszemelt zsákmányra felülről csap le.

A solymok idomításával nálunk egykor a már említett solymárok foglalkoztak, kiket az udvartartáshoz számítottak és, mint alább látni fogjuk, a királyok és fejedelmek néha egész falvakat megtöltő solymári kiváltságokat élveztek.

A solymászat egykori elterjedésére mutat a sok Solyomkő nevű sziklaesúcs és vár, mely hazánk minden részében van és ugyanezt látszik bizonyítani az eléggé elterjedt „Solyom“ személynév is, melynek viselői őseikben nem alaptalanul sejtethetik velünk a régi solymár foglalkozást. A sólyom madarokról Vargyason a Máté-család egyik

ágát ma is Máté Solymárnak hívják. A család- és helynevek, határ-
részek elnevezéseinél már a középkori oklevelekben folyton találko-
zunk utalásokkal. A Székelyföldön, a háromszéki Málnás feletti erdő-
ben régi vár volt, hol sok sólyom tanyázott. Úgy az Olt vize mellett,
valamint Udvarhely és Erdővidék szomszédhatárain egy meredek kő-
szikla emelkedik, melynek hasonlóképen Sólyomkő a neve, hol a hagyo-
mány szerint sólyom madarakat fogtak, valamint Csíkban a gyimesi
hegyekben is. Hogy mennyire kedvelt időtöltés volt, példa rá II. Lajos
király, ki egy sólyoméért egri tiszttviselőjének 40 ezer arany tartozását
engedte el. Szintén e korszakból találjuk feljegyezve, hogy a solymok,
ölvyek és más vadászmadarak fejét karmazsinbőrrel vonták be. János
Zsigmondnak szintén kedvenc mulatozása volt a sólyomvadászat, de
akkor már többen üzték ezt. A Székelyföldön, az eddig ismert adatok
alapján, Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem korában a háromszéki
gelencei solymárok 1602 március 28-án nyerték a teljes adómentességről
szóló legrégebb solymár kiváltságot. Szakadatlan nyomokat azonban a
Bethlen Gábor idejétől kezdve találunk. Ekkor már intézményesen
kifejlődött a székely nemzet kebelében a solymárok rendje is, amit az
összeírások s a későbbi szabadalomlevelek és megerősítések igazolnak.

Ismeretes, hogy a székely nemzet szokásainak megfelelően, a feje-
delem lustrákat rendelt. A székelyek legrégebb lustrájának nyomai
1463-ig nyúlnak vissza. Kezdetben és később is mindig csak hadjárati
célokból történt az e végre rendelt u. n. összesereglést követő összeírás,
melyben pontosan ki voltak tüntetve a főrangúak (primorok), birtokos
vagy jobbágyos köznemesek, armalisták (címeres nemes levéllel bírók)
egyházi nemesek, a künnlakó nemesek (t. i. akik a Székelyföldre behírók
valának), a fejedelem szolgálatában álló nemesek, lófők. (primipilusok),
gyalogosok (prixidariusok), szabadosok (libertinusok). Ezek után jöttek
a taxalis helységek, örökös jobbágyok, zsellérek és jövevények. Bethlen
Gábor fejedelem rendeletéből 1614-ben eszközölt lustra a leghivebben
feltünteteti a székelységnek imént említett rendi felosztását, ahol legelőbb
látjuk a székely solymárok számosabb voltát. E szerint 1614-ben az
egész Székelyföldön még csak 27 solymár volt, mégpedig az udvarhely-
széki Lövétén 2, a csíkszéki Ménaságon 2, Szentmártonban 8. Szent-
léleken 1, Gyergyóban, Tekerőpatakon 4, Szentmiklóson 3, Újfaluban 1
és a Háromszékbe kebeleztet Orbai-fiuszék Gelence községében 6. A 27
solymárból, a rendi felosztást véve alapul, 23 libertinus, vagy szabados,
2 lófő és 2 gyalogos volt. Az adatokból az is világos, hogy úgy e korban,
mint később, a solymászat, Maros és Aranyosszék kivételével, az egész
Székelyföldön elterjedt foglalatosság volt. Az idők folyamán számuk
lényegesen növekedett s utóbb több-több községben szerepelnek. 1652-
ben Korond, Sófalva és Parajd községekben 16 solymár volt. 1701-ben
Sófalván 58, Alesíkon ugyanekkor csak 9 van említve. Oklevelek alap-
ján 1700 tájáról az orbai és gyergyói székéből még 79 solymárt lehet
kimutatni. Ennél fogva a solymárok száma a XVIII. évszázad legelején
száznál jóval többre tehető, bár nincsenek mindenünne pontos szám-
adataink. Nem csoda, ha alig egy évszázad alatt számuk az ötszörösre
emelkedett, mert folyvást lényeges kiváltságokat élveztek.

Láttuk, hogy rang szerint inkább a szabad székelyek között szere-

peltek. Az 1701. évi alesíki listában szintén így jegyeztettek fel, még pedig azokkal, kiknek szabad sóilletményük volt a parajdi sóaknából, „az honnét — így szól az erdélyi főkormányshékhöz intézett egykorú hivatalos felterjesztés — az régi boldogult fejedelmek idejében az főembereknek 60 darab, az nemes embereknek 40 darab, az lófő nemes embereknek 24 darab, az darabontoknak 16 darab só adatott“.

Hadi szolgálattól és mindennemű adózástól mentesek valának. Még az átkos emlékű zsarnok, de pompakedvelő Báthory Zsigmond is kedvökben járt a már említett 1602. évi kiváltsággal, melyet I. Rákóczy György 1634 június 27-én megerősít. A parajdi, korondi és sófalvi solymárok szintén régi kiváltságukra hivatkozva nyertek megerősítést II. Rákóczy Györgynek, Radnóth várában 1652 június 1. napján kiadott oklevelével, mely szigorúan rendeli Udvarhelyszék tisztségének, hogy „a solymárságnak rendiben szolgáló 16 hivat semminemű adófizetésre, szedésre, vevésre és hadi szolgálatra ne erőltesse, hanem engedje békeségben élni privilégiumával: sőt ez okon se személyekben, se marhájokban, avagy egyéb javakban megháborítani, avagy károsítani semmi úton-módon ne merészelje, hogy ők is szorgalmatosan az ő hivataljok szerint való szolgálathoz eljárhassanak fogyatkozás nélkül“.

A solymárok kötelezettsége a sokszor hangoztatott kiváltságokkal szemben igen könnyű mesterség volt. Kitűnik ez az Apaffy Mihály fejedelemnek Radnóth várában, 1676 augusztus 22-ikén az udvarhelyszéki alkirálybírók és tisztek részére kiadott rendeletéből, mely egyúttal eddigelé az egyedüli adatunk a székely solymárok szolgálatára vonatkozólag. A fejedelmi parancsolat azt mondja, hogy az udvarhelyszéki solymárok az adóval együtt minden esztendőben a portára 8—8 solymot tartoznak beszolgáltatni. A szék hagyja meg nekik, hogy ez évben az általok beszolgáltatandó nyolc solymot elkészítve, velük együtt szeptember 25-ikén Brassóban okvetlenül jelenjenek meg olyan készülettel, hogy onnan azonnal az adóval együtt útra indulhassanak Konstantinápolyba.

Az erdélyi fejedelemség megszűntével a portai adófizetést már nem kellett teljesíteni, de a solymárok kiváltságaikban mégis megmaradtak, mert a székely nemzet adómentességét és többi kiváltságait biztosító I. Lipót-féle 1691. évi diploma őket is beleértette. Az erdélyi főkormányshék egy darabig csakugyan méltányolta szabadságaikat. Hét év múlva, 1698-ban az orbai széki solymároknak a gyulafehérvári káptalan, mint hiteles hely előtt már erélyesen kellett tiltakozniok, hogy régi szabadalmaik ellenére közszolgáltatásra és adófizetésre kényszerítik őket. Ugyanígy tettek a csikgyergyói és udvarhelyszéki solymárok is. Az orbaiak tiltakozására tett intézkedéseket nem ismerjük, de a főkormányshék 1699 augusztus 10-én a csiki és gyergyói solymárok kiváltságait az említett diploma erejénél fogva mindenben megerősítette. Az udvarhelyszékiek szintén megerősítést nyertek a főkormányshéktől az 1700 március 5-ikén kiadott rendelettel s a solymároktól adóként zálogul lekötött marhák visszaadását is elrendelte s meghagyta a tisztviselőknek, hogy jogaikat jövőben szorosabb figyelembe vegyék.

Az átalakulás folyama nem kimélte meg a székely nemzet kiváltságait sem. A főkormányshék korszaka alatt az első időkben a székely-

ség előbb „jó akaratból“, később „atyafiságos indulathól“ fizette az országos adó megfelelő hányadát, mely alól a jobbágytalan lófő széke-lyek sem menekedtek. Ilyen viszonyok közepette az udvarhelyszéki soly-márok még 1758-ban is élvezték előjogaikat s ők, mint a többi nemesek, a falubírótság viselése és más közterhektől mentesek voltak.

A Mária Terézia háborúi alatt oly sokszor igénybe vett harci vitéz-ség a székely nemzetet komoly próbára tette s e várakozásnak meg-felelve adhatott „gondolatot a bécsi intéző köröknek, hogy a székely-ségből határőrséget szervezzenek“. Az 1764 január 7-én történt mádé-falvi veszedelem után valóra vált az erőszakos szervezkedés, mely a székely nemzet régi kiváltságait és ősi intézményeit majdnem minde-nessétől, egyszerre semmisítette meg a solymárok rendjével együtt.

Székelyföld

V.

Zsögöd fürdőről az országútra visszatérve, északkeleti irányban láthatjuk a közvetlen előttünk kiemelkedő, Háromtetej-nek nevezett dombot. E domb tetején volt a gr. Andrássyak vadászkastélya. E család még a mai napon is használja a csikszentkirályi előnevet, mert eredetük, a krónika szerint ide való. Továbbmenve az országúton tőle jobbra, az Olt jobb partján feltűnik a malomkő gyártásáról híres Csikszentkirály. Egyik régi birtokosa a Bors család. Innen származott a nem régen tragikus körülmények közt elhunyt, Bors Mihály is.

Csikszentkirályon alul Csikszentimre, Csikszentsimon, Csátószeg követ-keznek sorrendben. Ha ezt az utat választottuk, Csikszentsimonon keresztül megy az országút. Van azonban egy másik, nagyon érdekes része is Alesik-nak. Csikszentkirályon alól az Olt-hídjánál balra térünk és alig 10 km. után Csikszentmárton nagyközségben vagyunk. A községtől északra a Csiki-hava-sok alatt egymástól nem messze sorakoznak Csikbánkfalva, Csikszentgyörgy, Ménaság-Ujfalu, Csikménaság és a hegyek közé bepottyant Pottyana telep. Alesiknak ezen völgyét, hol a fent említett falvak fekszenek, Loknak nevezik. A Hargita szelétől védett völgyben Alesiknak ez az egyetlen vidéke, hol gyümölcstermeléssel is foglalkoznak. Vessünk egy pillantást e feny-vesek által övezett havasokra. Az északkeleti részén a Lok mélyül be, mely-nek torkolatánál Szentgyörgy és Bánkfalva csoportosulnak, Csikménaság felett a Kecskehegy, majd tőle délkeletre Egerszeg, továbbá délre az Uz völgye töri meg a hegláncolatot. Az Uz völgyén túl délre, lankásabb havas-sor következik, melyből az alábbi, különböző alakot öltött csúcsok emelked-nek ki: Lázárfalva felett a Nagy-Haram, a cukorsüveg alaku Várhegy Cecéle, majd a Szent Anna tavát körülölelő Nagyesomád, melynek nyugati nyulványai Tusnádfürdőnél az Oltban érnek véget. Innen északnyugatra a Hargita déli nyulványaiból kiindulva Mitács, Kapustető, Kakukhegy emel-kednek ki.

Miután e vidék szép kilátású hegysorozatával megismerkedtünk, nézzük

meg közelebből e falvak közül Csikszentgyörgy dombon épült templomát. Régi építkezés szerint ez is várkerítéssel van megerősítve, hirdetve régi harcászati rendszerek egyikét, azonban az 1500-as években épült gótikus templomából a szentély maradt meg eredeti alakjában. Hajója renaissance-stílusban van átalakítva. A falu feletti dombon 1836-ban épült esinos kápolna van, melyhez minden nagypénteken búcsújárás van, nemesak a falu, hanem Alesik több más helyéről is ezrével özönlenek a hívek.

Szentgyörggyel összeépülve Ménáság-Ujfalú, majd tőle 15 percnyi távolságra Ménáság fekszik. Régi templomában, mely szintén gót stílusban van építve, a Székelyföldön ma már ritkaságszámba menő régi freskók egyikét találhatjuk. A freskó alatti oltár a fametszetek igazi műremeke.

Csikszentmártonba visszatérve, innen Kozmás felé folytatjuk utunkat. Kozmásnál az út szűk völgybe torkollik és onnan a Nyergestetőre serpentinösen kigyózik fel. (878 m. m.) Nagy és küzdelmes csaták színhelye volt e hegy. 1550 körül e hadászatilag fontos helyet erőddé építették ki és talán szorgalmas kutatással nyomait ma is megtalálhatnánk. A Nyergesről lejöve a Nyerges patak mellett megyünk tovább, míg az a Vészes patakával egyesül és már is az úgynevezett Nagykászonban vagyunk, illetve Kászonszék-ben. A havasias jellegű völgyet félkörben a havasok láncolata öleli át. Kimagasló osúcsai: [keleten a Káposztáshavas, Kopacság, Répát, Fügetető és a még keletebbre, a határszélen kiemelkedő és mindezeknél magasabb, Nemere 1653 m. m. és a Nagy Sándor 1639. m. m. vonulatai.

Betekintünk a Kászon patak felső völgyébe, hol egybeépülten látjuk a valamikor Nagykászon néven ismert 4 kis falut: Kászonjakabfalva—Impér—Altiz—Feltiz. E terjedelmes egyházközség közös temploma Altiz délnyugati végénél az Egyházhágó nevű dombtetőt koronázza, majd később külön egyházközségekre szakadva minden falu külön-külön, építettett magának egy kis templomot.

Kászonszék nevezetességei a kászonjakabfalvi fürdő és Feltiz északkeleti határában, a Nemere irányában húzódó völgyben lévő Répát borvizforrás.

Szükségesnek tartottam a történelmi hűség céljából Kászonszéket ismertetni, azonban visszatérek Csikszentsimonra. E falu is, miként Csik minden faluja, több külön nevű tizedből áll. Ezek: Felszeg, Kutszeg, Kápolnaszeg és Bolhaszeg. Azért fordítok figyelmet ezekre, mert még az 1500-as években a tizedek mint különálló faluk szerepeltek 5—20 kapuval. Érdekes megfigyelni a falu külső területén lévő tizedeknek építkezési rendszerét. Legnagyobb részük zsák-utcába torkollik. Ez nem más, mint a falu, illetve a tized védelmi rendszere miatt volt. T. i. a kívülről betörni szándékozó ellenség csak egy utcán keresztül közelíthette meg a házakat és ezt az egy utcát is védekezés céljából szekerekkel sáncolták el, míg a falu népe a kerítések mellől védte, az ottani nép nyelvén mondva, az életet. (Élet alatt a családok udvarában lévő összes épületeket kell érteni: a belsőséget.)

Csikszentsimon nyugati határában, a Hargita lábánál, az Aladár nevű helyen az 1800-as években aranyat bányásztak, de úgy látszik kevés eredménnyel járt, mert a bánya művelését később beszüntették.

Szentsimontól 5—600 méterre az út jobboldalán, egy kimagasló dombon várfallal körülvett templom kelti fel az utas figyelmét, ez a csatószegei templom. Orbán Balázs ezt a vártemplomot nem említi, pedig egész bizo-

nyos, hogy történelmi multat takar átalakított új formája. Továbbmenve Verebes, majd továbbá Tusnád és Újtusnád községek területnek el. Az út emelkedni kezd az Olt völgyének bal peremén és szemünk elé tárul Alcsík egyik legszebb része, a tusnádi szoros és Tusnádfürdő. Az 1939. évi nagy vihar megtépázta kissé, de még mindig pompájában ragyogva találjuk e fürdőtelepet. Jobbra az Olt és felette a Hargita délkeleti nyúlványának fenyvesekkel benőtt függélyes bércei, az úgynevezett Felső-Sólyomkő különböző alakot öltött sziklaszállai, míg a fürdőtelep felett kiemelkedő Nagycsomád határolják. Messziről úgy látszik, hogy a Hargita és Nagycsomád vulkánikus hegyvonulatai egybe vannak olvadva, pedig azokat az Olt tusnádi szorosa kettéválasztja.

E magas hegyek között 1845-ben kezdték el Tusnádfürdő építését. Magassága 656 m. Havasalji, tiszta, ózondús klímája, gyógyhatású ásványvizei sok ezer beteget gyógyítottak meg.

Gyógyforrásai: a Főkút-, Rudolf-, Mikes- és Ilona-források.

A Főkút lúgos és vasas vize nagymennyiségű szénsavat tartalmaz, a Rudolf-forrás vasas magnéziumot és szénsavat. Valamennyi forrás kismértékben radioaktív. A fürdő berendezése: az Anna-fürdő 2 nagy medencéje, hideg, meleg kádfürdőkkel, míg az Ilona-fürdő szintén 2 nagy nyitott medencéje 24 fokos vízzel kellemes, üdítő hatásúak. A telep egyik látványossága és szórakozó helye a Csukás-tó partfürdője. E kirándulási helyekben gazdag fürdön érdemes több napot eltölteni. A Csukás-tó mellett elvezető úton, a fedeleshidon át a Felső-Sólyomkő oldalából kiemelkedő sziklaszirtekről mindég emlékezetes panoráma, Tusnádfürdő látképe tárul szemünk elé. Ha a megkezdett ösvényen feljebb haladunk, egy napos túrával a Nagy- és Kispiliskére érünk, majd az utóbbtól délre Uzonka-fürdőt látogathatjuk meg.

A fürdő Nagycsomád felőli oldalán, a piros útjelzést követve, a Szent-Anna tavához jutunk el. Ennek az útvonalnak részletes leírását a Büdösbarlang oldaláról, a Bálványos várról visszatérőleg fogom ismertetni.

Beke Lajos.

Turista testvérek! Pártoljuk egymást!

**Magyar díszruhákat,
férfiruhákat, sportöltönyöket, viharkabátokat, szakszerűen készít**

SZÉKELY JÓZSEF

**E. K. E. tag szalonja Kolozsvár, Unió-u. 2, I. emelet,
az EKE volt helyiségében.**

E. K. E. tagoknak a szabott árakból 10% kedvezményt ad.

† STEIN GUSZTÁV

Oh, nagy különbség van még a halálban is, az emberek között. Egyik még temetésekor is hivalkodik; fény, pompa, nagy feltűnőség hirdeti az „oszlop“ kidöltét... Másikra megváltás; elmegy csendesen jobb hazába... Nagy ritkán, de mégis elég sokszor, egy-egy élet mikor eltűnik, csak a közvetlen család veszi el otthoni paraszát, tüzét, melegét; a nagy világ nem is tud róla semmit... Kihűl egy eladdigélé meleg családi tűzhely. A mai „hajrá“-világban, kit érdekel?

Ilyen csendben, úri észrevétlenségben hagyott itt bennünket *Stein Guszti* turistatestvérünk, Kolozsvár szülőtte és rajongója.

Vasárnaponként — a régi-régi világban, nagy hátizsákjával — boldogan ment fel a Majális-utcán ki a Bükk-be, a Májlath-kúthoz az erdőszermese. Csendes mosoly játszott ajkán. A világ boldogja volt, hogy a bikkesek friss zengéje szagát élvezheti... Milyen akkurátosan és gusztussal gyűjtötte a szagos mügéket (*Asperula odorata*) mint a hímes tojást, oly áhitattal csipdeste le virágait; téli teának. Nem azért, hogy nem kerül pénzbe, de hogy télen is — maga elé varázsolja önszedte-teáját élvezve — imádotho dejejt... Milyen nagy gonddal válogatta össze a jó, szárítható gombákat is. De mekkora szentséges türelemmel photographálta a Kolozsvár környéki természeti hangulatokat! Milyen művészi beállítású szép fényképeket készített a margarétás mezőkről; a szebbnél-szebb kalapos gombákról. Nyári, téli, tavaszi öltözetében örökítette meg egy-egy kedvenc helyét: a bükki kis vízesést, amelyet maga képezett ki, hosszú éveken át karbantartott és gondozott. A patak, a víz élete annyi változatban került fényképlemezére. A templomi gótikát utánzó bikkesebe besütő délutáni nap, a felhők alakzata, a téli fényvetések, a hópaplanok és zúzmarák művészi változatait rögzítette hihetetlen szeretettel fényképlemezeire, diapositivjeire. Hatalmas gomba-lemezgyűjteményt hozott össze. /Éltek valósággal ezek az erdei gomba-felvételek.

Széles műveltségű, nagy olvasottságú ember volt, aki igen szerényen árulta csak el, beszéd közben, a maga tájékozott voltát. Imádotho a Természetet, mert az nem csalfa, nem hazug, hanem mindig hű, örök igaz barát.

Csupán egy súlyos életkeresztje volt. Elrontott életpályája. Édes atyja mint határozott, energikus egyén, saját fiának akarta csak átadni a jónevű egyetemi könyvesboltját... És a fiú engedelmeskedett az atya parancsának, pedig lelke más után vágyott... Azonban ott is becsülettel megállta helyét, de lelke fátyolos volt e miatt.

Jó lélek, igaz lélek, abszolút becsületes ember volt. Rajongója Erdély

hegyvilágának, aki 65 évet átélt életében mind csak a hegyek világa után szomjazott.

Mikor Kolozsvárról az összeomlás után Budapestre felkerült, egyideig a Studium-nak volt egyik főlküttető gépe. Majd rövid ideig, a nyugati nyelvek birtokában, külföldi vendégek önkéntes budapesti vezetője lett. Majd mikor már elfáradt, öreg korára, vágott ki belőle a Tudomány örök szomja. Több szép archaeologiai tárgyú komoly cikke jelent meg a Vasi Szemlé-ben.

Most már örök tavaszmezők virág fejeiben gyönyörködik... A kolozsvári Bükk azonban nem feledi el örök szerelmetes hű imádóját.

Bár mentől többen követnék a fanatikus Természet-szeretetőben. Legyen emlékezete áldott!

(Kolozsvár.)

Győrffy István.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Csíkszéki Osztályának 1941. évi közgyűlése

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Csíkszéki Osztálya f. évi augusztus hó 21-én este 7 órakor az Otthon étterem külön termében tartotta meg évi rendes közgyűlését.

A közgyűlést Vámszer Géza ügyvezető alelnök nyitotta meg, üdvözölte a megjelent tagokat és rövid bevezetés után vázolta a Csíkszéki Osztály 10 éves multját. Különösen kiemelte azt, hogy az egyesületnek a román uralom alatt nagy nehézségekkel kellett megküzdenie, mégis szép eredményeket mutatott fel a turista és a sísport terén. Az eredmények értékét az is emeli, hogy az egyesület mindig mint színmagyar intézmény működött és sohasem hódolt be a román turista szövetség anyagi szempontból előnyös ajánlatainak. A felszabadulás után az egyesületnek méltónak kell lennie szép multjához, ezért kedvezőbb körülmények között, nagyobb munkásságot kell kifejtene a turista és sísport, valamiut az idegenforgalom érdekében.

Vámszer Géza bevezetője után Székely Géza olvasta fel titkári jelentését, részletesen ismertette az elmúlt évi tevékenységet. A sísporttal külön foglalkozott, többek között megemlítette azt is, hogy osztályunk a legeredményesebben működő erdélyi síegyesület, mely elismerésül a Magyar Sí Szövetség ólomkristály serlegét nyerte el.

András Béla, az egyesület pénztárosa pénztári jelentését olvasta fel. Az egyesület jövedelmét, mely tagdíjakból és a menedékházak csekély jövedelméből állt, lényegesen gyarapították azok a segélyösszegek, amelyeket az OMIH és a kultuszminisztérium juttatott az egyesületnek az Uz Bence menedékház építésére és a síugróhánc kibővítésére. Az Uz Bence-ház építéséhez a tagok, a turistasport kedvelői részéről további anyagi áldozatokra van szükség.

Bakcsy Károly ellenőri jelentését olvasta fel. Elekes Zoltán sutai házgondnok jelentése után a tisztikar lemondott. Gyűlést Tarsay Sándor kor-

elnök vezeti tovább és Vámszer Géza javaslatára a jelölőbizottság kijelöli az új tisztkart.

A gyűlés alábbi tisztkart választja meg:

Örökös tiszteletbeli elnök: Vámszer Géza. *Díszelnök:* Adorján Imre képviselő. *Elnök:* Dr. Karsay Sándor törvényszéki elnök. *Alelnökök:* Szász Gerő polgármester, dr. Eröss Péter kir. közjegyző, Frank Miklós mérnök. *Ügyvezető alelnök:* Székely Géza. *Titkárok:* Ifj. Kováts Jenő és Schmidt Piroska. *Jegyzők:* Elekes Zoltán és Vasbányay Antal. *Pénztárnok:* András Béla. *Ellenőrök:* Bakesy Károly, Dürr Gyula, Tarsay Sándor és Szentpétery Bálint. *Könyvtáros:* Pálffy Ferenc gimn. tanár. *Ügyész:* Csedő János. *Orvosok:* Dr. Buzás Márton és dr. Nagy András. *Szertáros:* Török János. *Síszakosztály vezetői:* Székely Géza és Szilárd József. *Turista bizottság:* Ifj. Kováts Jenő, Máthé József és Székely Géza. *Gazdasági bizottság:* elnök, titkár, pénztárnok, Bakesy Károly, Elekes Zoltán, dr. Eröss Péter, Aladics Zoltán és Székely Géza. *Propaganda bizottság:* Id. Kováts Jenő és Holló Ernő. *Házgondnokok:* Sutaház: Elekes Zoltán, Egyesítő: Máthé József, Uz Bence: András Béla. *Fegyelmi bizottság:* egyleti elnök, vagy alelnök, egyleti ügyész, András Béla, Dóczy Gábor, dr. Karda István. *Műszaki osztály:* Frank Miklós, Szilárd József és vitéz Bakó Gábor. *Választmányi tagok:* Botár Béla, dr. Buzás Márton, Bocskor Károly, Dóczy András, Dóczy Gábor, Bartha Lajos, dr. Kolosy László, dr. Köszler Artur, dr. Karda István, Nagy Ferenc, Nagy Rezső, dr. Pítner Árpád, Seiwarth László dr. Szabó Zoltán, Szopos Albert, Tarsay Ernő, Vécey Gyula.

Dr. Karsay Sándor törvényszéki elnök, az EKE Csikszéki Osztályának újonnan megválasztott elnöke ismerteti programját, melynek első pontja az EKE Központ, az MTE és MTSz közötti vita elsimítása lesz. Menedékházak építése, új turista utak, ösvények létesítése, a turistaság és sí-sport propagálása, idegenforgalom fokozása azok a jövő feladatok, melyek megoldásra várnak és amelyek megvalósítása után elérjük azt, hogy a szűkebb hazánkat meglátogató idegen, nemcsak a természet istenáldotta szépségében, hanem az emberi kultúra alkotásaiban is gyönyörködhet és vidékünkön nemcsak fáradságot érez, hanem kényelmet is talál. A belső idegenforgalomra vár az a szép feladat is, hogy közelebb hozza a különböző vidékek magyarjait is és megteremtse a testvéri együttérzést. Köszönését és elismerését fejezi ki a lemondott tisztkarnak és különösen Vámszer Géza volt elnöknek áldozatos munkásságáért és kéri, hogy az egyesületet nyári szünidejében mindig látogassa meg és a kolozsvári központnál is mindig támogassa és képviselje. Igéri, hogy azt a munkát, amit ő olyan nagy lelkesedéssel és kitartással végzett, folytatni fogja az új vezetőség is.

A közgyűlés befejezése után a tagok társas vacsora keretében búcsúztatták városunkból távozó Vámszer Géza elnököt András Béla, Szász Gerő és Székely Géza pohárköszöntőben méltatták Vámszer Géza felejthetetlen érdemeit, búcsúztatták a dolgozó embert, a hű barátot. Vámszer Géza meghatottan mondott köszönetet azért a ragaszkodásért és kitartásért, mellyel közelebbi munkatársai és az EKE lelkes tagjai munkájában támogatták és ígérte, hogy a jövőben is mindig támogatni fogja az egyesületet.

Az összejövetel mindvégig kellemes hangulatban telt el és az éjféle órákban ért véget.

HIREK

65 éves turistanapló. Nevezetes emléknapija Merza Gyulának az EKE tb. elnökének szeptember 15-ike, mert ezen a napon volt az első kirándulása 1876-ban a Bükkbe, ahová 65 éven át lankadatlanul kirándult és több mint ezer-szer volt kint saját feljegyzései szerint. Erről tanuskodik egy kis kézírásos zsebkönyv, mely 65 év turista teljesítményeit öleli fel napjainkig, feltüntetve a nevezetesebb észleleteket és élményeket. Megemlékezve az úgynevezett „Lépésmérő Társaság” megalakulásáról és a Bükk népszerűsítésére irányuló közérdekű törekvéseiről. Ez a turistanapló közérdeklődés mellett lett bemutatva a legutóbbi 1941 augusztus 31-iki bükkerdei kiránduláson.

Itt említjük meg, hogy Erdély határain kívül: Budapesten is értékelik Merza Gyula kulturális munkásságát, miről dr. Mező Ferenc megleghangon emlékezett meg a Turisták Lapja legutóbbi számában, az EKE legrégebbi tagjának 80-ik születésnapja alkalmából, aki még ma is tényleges természetjáró. A turistanapló annakidején az EKE turista múzeumban fog helyet foglalni, ha tulajdonosa megszűnik turistáskodni.

A ritkaszép jubileumot ünneplő Merza Gyula 50 év óta szolgálja az EKE ügyeit is és lapunk megindulása óta lelkes munkatársunk, aki még ma is állandóan felkeres közérdekű cikkeivel. Melegen köszöntjük Merza Gyulát jubileuma alkalmából és azt kívánjuk, hogy még hosszú ideig szolgálhassa az erdélyi természetjárás ügyét.

Megjelent a Székelyföld térképe. A turisták által annyira várt szép,

új térkép megjelenése osztatlan örömet keltett mindenfelé. Az új térkép a pontos helyszínelési munkálatok után most készült el. A térképet a m. kir. Honvéd Térképészeti Intézet adta ki, a turista adatokat az Erdélyi Kárpát Egyesület lelkes tagjai szolgáltatták be, élükön Beke Lajos titkárral, aki a legtöbb idejét áldozta fel a térkép átdolgozására. A térkép 200.000-es mértékű és 125×85 cm. nagyságú. Ára 2.50 pengő. A térkép megjelenéséről megemlékeztek az ország összes lapjai. A „Pesti Hírlap” többek között a következőket írja: „A Honvéd Térképészeti Intézet most bocsátotta ki a Székelyföld pompás turistatérképét, amely párját ritkítja a térképirodalomban. Ilyet aligha produkálhat bármelyik európai ország!” A térkép árusítása megkezdődött az egész ország területén és kapható a könyvkereskedésekben, valamint az EKE központjánál és vidéki osztályainál is.

Gróf Széchenyi István emlékezete. Egyesületünk központja október 23-án hazánk nagy fiáról díszelőadás keretében emlékezik meg, mely előadásra már most felhívjuk tagjaink figyelmét. Az előadásra következő számunkban részletesen is kitérünk.

Vetített képes előadások. Az EKE központi propaganda szakosztálya a téli vetített képes előadássorozatot ebben az évben már október hó elején rendezi meg. Az előadók felkérése most van folyamatban. Az előadásokat az idén is minden csütörtökön este 8 órai kezdettel tartjuk meg. Tekintettel az előadások népszerűsítő és nevelő jellegére, felkérjük olvasóinkat, hogy

az előadássorozatra hívják meg természetjáró ismerőseiket. Minden egyes előadást a napilapokban és a rádió kulturális hireiben (délután 14 óra 30 perces hírek után) meghirdetjük.

Tea-délután. Az EKE fiatalság körében egyöntetű óhaj az EKE tea-délutánok rendszeresítése. Amennyiben a most érvényben lévő korlátozó rendelkezések megszűnnek, az EKE központi propaganda szakosztálya újból megrendezi a vasárnap délutáni táncos összejöveteleit és a minden hónap első szombat estjén megtartott kedvelt társasvacsoráit.

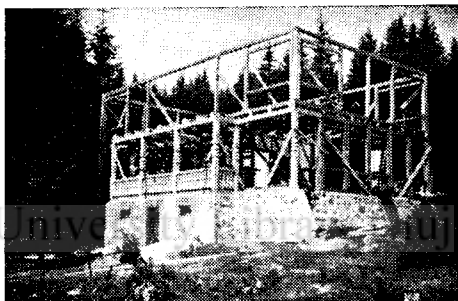
Az első Genciána, azaz Tarnics. Az idén az új országhatár elzárta Kolozsvártól a bükkerdei Genciána-telep virágait, mely növény augusztus közepétől szeptember közepéig szokott virágozni. Azonban a buzgó kutatóknak a városkörnyéki Gorbóvölgyben a hegyvidéki (*G. asclepiadea*), a Lombitetőn a síkontenyésztő (*G. pneumonanthe*) fajtát sikerült fölfedezni. Az első virágszálak leszedése augusztus 24-én történt, mely célkitűzés az EKE tagjait mindig nemes versenyre buzdította.

Ünnepi lakoma az EKE hójai turista-házában. Dr. H ö n t z Kálmán, ny. egyetemi tanár, a közismert természetkedvelő, az EKE kirándulásainak egykori buzgó résztvevője, nemrégiben ünnepelte hitvesével együtt az aranylakodalमत. Ebből az alkalomból a hójai volt „Gaudeamus“ turistaház a napokban szükkörű lakomának volt színhelye a családi évforduló megünneplésére, melyhez utólag az EKE részéről is szeretését kívánunk.

Épül az Uz Bence turistaszálló a Hargita-fürdőn. Az E.K.E. Csíkszéki Osztálya Csíknak egyik legfontosabb és legforgalmasabb he-

lyén, a Hargita-fürdőn kezdette el immár harmadik menedékházának építését. Már írtunk az Erdély hátsábjain erről a nagyszabású tervről, amelynek megvalósításához az O. M. I. H. 15.000 pengő segéllyel járult hozzá.

A ház a fürdőtelep legkellemesebb és legszebb helyén épül, a Disznópiac nevezetű hely déli oldalán, ahonnan tiszta időben kilátás nyílik a Déli Kárpátok hegyláncolatára is. E helynek másik előnye, hogy a most épülő új autótűt a Tolvajos-tetőtől feljövét először az Uz Bence házat érinti.

Az Uz Bence menedékház építése 1941. augusztus 15-én. Székely Géza felv.)

A házat Szilárd József csíkszeredai építészmérnök tervezte székely ízü stílusban s Frank Miklós mérnökkel együtt, mint az osztály mérnökei, vezetik az építkezéseket. A ház tetőzete zsindellyel van fedve, az oldalfalak fagerendákkal burkolva, míg az alapja két és fél m magasságban terméskőfal, amelyben a sílerakódó és a pince nyer elhelyezést. Az osztály rendelkezésére álló pénzösszeg csak a tetőalához szükséges munkálatok elvégzésére elegendő ugyan, de a jelenleg Csíkszéki folyó gyűjtés annyira kedvezően halad, hogy minden remény megvan arra, hogy még a téli-

idényre a földszinti helyiségeket lakhatóvá tehetik, tavasszal pedig az első emeletét és a fedélszékből elhelyezett különszobákat fogják annyira elkészíteni tudni, hogy a jövő nyáron már az egész ház rendelkezésére állhat a magyar turista társadalom számára.

Ha az E.K.E. Csíkszéki Osztályának ez a terve is megvalósul, akkor olyan lelkesedésről, erőről és szervezethez való hozzájárulásról tesz tanubizonyosságot, amely példamutató lesz. Éppen ezért e helyen ismételtelen felhívjuk turista bajtársaink és társaságaink figyelmét arra, hogy támogassák osztályunkat részben az Uz Bence-bélyegeket (1 és 5 pengős) vásárlásával, részben az ágy- és szobaalapítványok megváltásával, amelyek a ház igénybevételénél mind kedvezményeket is biztosítanak tulajdonosoknak.

Besztercei osztályunk is hozzákezdett az útjelzésekhez munkaterületén. Az eddigi munkákról jövő számunkban részletesen számolunk be.

A **Marosszéki Osztály** 14 tagból álló csoportja kirándulást rendezett Szováta kerületén a Mezőhavásra. A kétnapos kirándulás második napjának reggelén érkezett a kiránduló csoport az 1770 méter magas csúcsra, majd innen a Görgény völgyébe ereszkedett le, Laposnya vidékére.

Erdélyrészi Fürdők Szövetsége irodáját a Széchenyi-tér 55. szám alatt helyezte el. A Szövetség célja az erdélyi fürdő-, penzió- és borvízforrástulajdonosok gazdasági érdekképviselete, továbbá Erdély idegenforgalmi tényezőinek az anyaországbeli szintre való emelése. A Szövetség elnöke vitéz József Ferencz főherceg, ügyvezető elnöke Dr. S. Biró István,

igazgató Hefty Gyula Andor. A borvízszakosztály elnöke Bányai János tanár. A Szövetség az erdélyi fürdőket és üdülő-helyeket ismertető füzetek kiadását indította meg. Eddig megjelent 1. Erdély fürdő, üdülő, nyaraló és gyógyhelyeinek általános tájékoztatója, 2. Marosvásárhely és Szováta fürdő rövid ismertetője. Előkészületben Szováta fürdő és környékének részletes leírása és Maros-Torda vármegye és Marosvásárhely címtára.

Az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal marosvásárhelyi ki- rendeltségének irodája a Közművelődési Házban (Széchenyi-tér) nyílt meg. Az iroda ideiglenes vezetője: Zsák Adolf.

Útjelzés.

Folyó év augusztus hó 18-án, amint lapunk más helyén olvasható, az Erdélyi Kárpát Egyesület máramarosszigeti érdekerületét ünnepélyesen átadta a Magyarországi Kárpát Egyesületnek. Ez alkalommal a MKE elkészítette az útjelzést Borsától a Mosolygó-tón keresztül a Horthy-csúcsig. Ez az útjelzés azonban, minthogy nem állott elég idő és anyag az MKE rendelkezésére, még kiegészítésre szorult. A pótlásokat az egyesület a közel jövőre ígérte, mely azóta minden bizonnyal már készen is van.

A Radnai havasok főgerincének az országos kék jelzésbe való bekapcsolását, mintegy 30 km hosszúságban az EKE központ tagjai vállalták és végezték el augusztus hó 23—31-ig. A nagymennyiségű festék, amelyet itt tagjaink felhasználtak, lehetővé tette azt, hogy egy minden tekintetben jó útjelzést iktassanak be az országos kék jelzés útvonalaiba. Az útjelzés az Ünökő csúcsától indul ki és

a gerincen vezet végig a Horthy-csúcsig. Útjelzőink minden útvonalat kétszer jártak be és meggyőződtek a jelzés pontosságáról. Az útjelző csapatot, melynek tagjai Barla Ernő, Cseh Ferenc, Antal József szegedi testnevelési tanár és Jancsika Albert voltak, Miklós Lajos vezette végig a gerincen, az általa már számtalanszor bejárt és jólismert útvonalon. A lejelzett útvonal térképét a következő számunkban hozzuk. Egy néhány helyen az útjelzés nem vezet fel a csúcsokra, hanem azokat oldalozva kerüli meg. Ezzel elértük azt, hogy a természetjárók közül azok, akik az egyes csúcsok megmászását ki akarják kerülni, a törpe fenyők útvesztőiben egy jól jelzett utat kapjanak. Ez különösen fontos volt a Negoiasa (Nosi) megkerülésénél, ahol az út a gerincet elhagyva, a hegy északi oldalán lévő fenyőrengetegen vezet keresztül. Itt régen egy jókarban tartott erdei út vezetett, mely most helyenként összenőtt, azonban még így is sokkal könnyebb ezen az úton végigmenni, mint a jelentéktelen Negoiasa csúcsot megmászni. Gyalogos turistáknak könnyen és jól járható. Lóval már nehezebb.

A társaság a gerinci útjelzésre augusztus 23-án indult el Kolozsvárról és az éjszakát Óradnán töltötte. 24-én már megváltozott esős időben értek fel az Ünökői menedékházhoz, ahol 25-ét is el kellett tölteniük. 26-án reggel ködös időben mentek fel az Ünökőre és itt megkezdve a jelzést egészen

a Klájig haladtak. Az éjszakát a Galaci drótkötélpálya melletti őrházban töltötték. 27-én reggel két-két tagja a társaságnak indult el útjelzésre, az egyik a Klájig visszafelé, a másik a Galac csúcson át előfelé dolgozott. Este ismét a Galaci házban tértünk nyugovóra. Éjjel fergeteges vihar lepett meg, azonban reggelre szerencsésen kitisztult és folytathattuk megkezdett munkánkat. Ilyenformán 28-án estig a Negoiasa és a Rebri közötti nyeregig jutottunk el. Itt sátort vertünk és másnap reggel folytattuk tovább az utat egészen a Horthy-csúcsig. Innen visszavertünk ismét a Rebri alá és a már megszokott sátorhelyünkön töltve az éjszakát, másnap reggel a Nedei és Laptelui oldalán vezető gyönyörű szép oldalúton, mely kilométereken keresztül 1200—1600 méter magasan vezet és a legszebb kilátást nyújtja az egész radnai gerincre, mentünk le Oláh-szentgyörgyre, s innen másnap vonattal Kolozsvárra. Szerencsésen sikerült elvégeznünk a jelzést, hogy az ezután jött fergeteges vihar rontott-e a munkánkon, vagy nem, azt ezután tudjuk csak meg. Sajnos, festéket sem kaptunk olyant, amely minden bizalmat megérdemelne. Mindenesetre a hibákat az első alkalommal pótoljuk, ami nem is lesz nehéz, mert most már nem kell negyedmázsa festéket felszállítani, amint azt mi cselekedtük.

Örömmel végeztük el a munkát és örömmel adjuk át turistatestvéreinknek.

J. A.

Pipere, háztartási és fényképészeti
cikkekben a legdúsabb raktár az

Emke Drogériában
Kolozsvár, Mátyás kir.-tér.

Rólunk — nélkülünk

Kritika az elmúlt évben megjelent erdélyi kalauzokról.

Az utóbbi időben sűrűn jelentek meg Erdélyről szóló turista- és idegenforgalmi vonatkozású könyvek és füzetek. Mondjuk, hogy szükség volt rájuk és jó üzletnek is ígérkezett ilyenek kiadása. De kik és hogyan írták ezeket? Többnyire olyan emberek, akiknek nevét eddig sem az anyaországi, még kevésbé az erdélyi turista és idegenforgalom életében nem ismerjük s így érthető, hogy munkájuk is felületes helyismereten nyugodott s a várákozásnak nem felelt meg.

Ha csupán mint kívülálló olvassuk el e „tájékoztatókat“, talán még mosolyogva szórakozhatunk is ezeknek az írásoknak sok hibája, hiánya és anakronisztikus tévedése felett. De mivel az erdélyi turista élet irányítása és szervezése a román uralom ideje alatt a mi szemünkben fontos és komoly magyar kultúrmunka volt s minden felületes és megtévesztő ténykedés húsunkba és vérünkbe vágott, a kétségbeesés bosszankodásával olvastuk őket és elszörnyülködtünk azon, hogy — ma a központi irányítás szükségességét hangoztató és mindent állami érdekből ellenőrző korszakban — akadhatnak emberek, akik büntetlenül a nagyközönség elé tálalhatnak ilyen megtévesztő „tájékoztatókat“.

Az Erdély hasábjain nem célunk e kalauzok szerzőivel és a munkák hibáival részletesen foglalkozni, hiszen ezt megtették

már napilapjaink, inkább csak annak akarunk hangot adni, hogy a magyar turista- és vendégforgalom irányítását célzó kiadványok terén is rendet kellene teremteni és meg kellene akadályozni azt, hogy lelkiismeretlen üzérkedők és hozzánemértő jóakarók a jövőben közreadhassanak felülbírálás nélkül hasonló munkákat, mert miattuk nem láthattak napvilágot más hozzáértő, de szerény és szegény emberek és turista alakulatok munkái. Utóvégre ez nem regényírás, amelynél a szerző képzelőereje és stílusa lehet felfogás dolga és írásáért önmaga felelős. Ha az újságírást megrendszabályozzák, akkor nemzeti érdek az is, hogy hazánkat látogató idegenek, de más vidékről Erdélybe utazó magyarjaink milyen kalauzokat kapnak kezeik közé. Vannak olyan országos hatáskörrel bíró fórumaink és szövetségeink, amelyek hivatva lennének ily munkák megíratásával, kiadatásával és ellenőrzésével foglalkozni. Ezek meg kellene, hogy bízzanak vidékek szerint olyan hozzáértőket és helyismerettel rendelkezőket, akik e feladatot hiánytalanul elvégezhetik s akiknek munkáját aztán kiadáshoz is segíthetnék. Sajnos, ezek az illetékesek — legalább erdélyi viszonylatban — mindezzel nem sokat törődtek, úgy látszik, nekik nem a közönség kényelme, a testvérforgalom ápolása és helyes irányítása a fontos és szívékhöz közel fekvő munkakör, hanem fontosabb a presztizskérdés hajszolása és az úgynevezett „turistapoli-

tika“, ami abból áll — s amit mi erdélyiek eddig nem ismertünk — hogy az egyes turista alakulatok minden befolyásuk igénybevételével egymás ellen áskálódnak s egymáson nem segíteni, hanem csak ártani igyekeznek. Ezt a szellemet eddig mi nem ismertük, de nem is kérünk belőle. Ez nem turista munka és nem magyar munka. Ennek a turista politikának eredménye többek között ez a sok gyatra erdélyi kalauz is, ami végeredményében nemcsak a szerzők és kiadók szégyene, hanem az általános magyar turistaságé is.

Inkább maradtunk volna meg e nyáron kalauzok nélkül, minthogy ilyen írások bizalmatlanságot keltsenek részben a jövőben megjelenendő kalauzok, részben Erdély irányában. A célnak teljesen megfelelt volna ez évben az Eggenberger cég kiadásában és dr. Tulogy János kolozsvári tanár által összeállított „Erdély kis turistakalauza“ című munka, amely röviden felsorolja az erdélyi látni-valókat, a hozzájuk vezető útvonalakat és hogy kiknél lehet részletesebb felvilágosításokat nyerni. Jó lett volna, ha az Eggenberger cég, miként azt e könyv előszavában be is ígérte, tavasszal bővített második kiadását nyilvánosságra hozta volna. Abban legalább nem csalódtunk volna. Jó lett volna, ha az EKE Csíkszéki Osztályának 1934-ben jelentet, de már elfogyott kalauza újra megjelenhetett volna, ha a nagybányai EKE osztály kalauza is kaphatott volna kiadót kalauzában bővített kiadásához. És ha az a sok, fiókban he-

verő hasonló kézirat és térkép-vázlat, amelyekről mi tudunk, mind megjelenhetett volna, mert akkor hasonló panaszokat nem kellene halljunk. Igen, azokkal az erdélyi turistákkal és turista vezetőikkel kellett volna megiratni e tájékoztatókat, akik 22 éve itt éltek e hegyek között, akik tudják, hogy kiránduló helyeinkhez vezető útjelzések miért elhanyagoltak vagy miért nincsenek. Akik nem üzletet vagy fölényeskedést látnak az erdélyi turistaságban, hanem visszaemlékeznek arra az időre, amikor magyar ember számára lelki élmény volt a hegyek közötti barangolás a román uralom alatt.

Mert úgy nem lehet erdélyi kalauzokat írni, hogy Pestről lejön egy a turistaságtól testileg-lelkileg távol álló úr s végigutazza vasúton a megközelíthető városokat és fürdőhelyeket kiadójának pénzével s itt-ott érdeklődik egyes dolgok iránt, majd összeszed háború előtt megjelent leírásokat s azokból írja meg kalauzát. Az ilyen munka eredménye aztán, hogy „már nem létező“ fürdőket, intézményeket és műemlékeket ajánl megtekintésre kalauzában, viszont kihagy olyanokat, amelyek az utóbbi években létesültek.

Most már csak azt várjuk, hogy minket, erdélyieket tegyenek felelőssé e rossz kalauzok miatt, pedig igazán semmi közünk sem volt hozzájuk. Mi a lassúbb, de alaposabb munkának vagyunk a hívei s ahhoz tartjuk magunkat a jövőben is.

SPORT-felszerelési, ruházati

cikkek legnagyobb választékban

CSEGEZY ANTAL

sport-szaküzletében

Kolozsvár, Unió-utca 24. szám.

Jöjjön el
könyv-
nézőbe!

Kolozsvár,
Mátyás király-tér

8

TELEFON:
15-98.

MINERVA KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS

Füzetek	A „Mefhosz” könyvkiadóvállalat
Térképek	Studium R. T.
Tankönyvek	Stádium Sajtóvállalat
Írószerek	Turul Könyvkiadó
Rajzszerek	Kir. Magyar Egyetemi Nyomda
Divatlapok	Magyar Természettudományi Társulat
Folyóiratok	Magyar Természettudományi Közlöny
Szakkönyvek	Magyar Tudományos Akadémia
Kották	összes könyvei kaphatók.

Minden, ami
új,
szép, jó
és
olcsó!!

SZABAD
VÁLOGATÁS!

Természetjáró testvérek!

Turista-, sí-, sport-, valamint bárminő
férfi ruhákat jól és olcsón készít és
EKE tagoknak 10% engedményt ad

Petkes úriszabósága

Kolozsvár, Mátyás király-tér 22.

BALÁZS ERNŐ

tagtársunk

modernül felszerelt FÉNYKÉPÉSZETI SZAK-
ÜZLETÉBEN minden cikk állandóan kapható.
Legújabban

elektromos cikkek és rádió-osztállyal

bővítette ki üzletét

Kolozsvár, Unió-utca 12. - Telefonszám: 36-63

Minerva Nyomdai Műintézet Rt. Kolozsvár. 11548 Felelős vezető: Lengyel Albert igazgató.